

Ғ.Б. Есіркеп

*Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университеті,
Қазақстан*

ҚАЗІРГІ ҚЫТАЙДАҒЫ АДАМ ҚҰҚЫҒЫ, ДЕМОКРАТИЯ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аңдатпа

Автор бұл мақалада қазіргі саясаттағы адам құқықтары, бостандықтары түсініктеріне сипаттама беріп, соның ішінде мәселеге арқау болып отырған ҚХР адам құқықтары мен демократия мәселелеріне тоқталады. Адамның құқықтары, демократия Қытай заңнамасында көрініс табады. Олар елдегі демократиялық институттарды дамытуда қол жеткізілген ең жоғарғы құндылық болып есептеледі. Қытайдың құқықтық жүйесі тек ұлттық ерекшеліктерімен ғана шектелмейді, онда социалистік заңның ерекшелігі де бар. Біздің зерттеуімізде ҚХР экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы пәктімен және Азаматтық және саяси құқықтар туралы пәктімен бекітілген адамның негізгі құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз ету мәселесін талдау қажеттілігі туындаған еді.

Түйін сөздер: адам құқығы, демократия, саясат, заң, декларация, саяси талдау, мемлекет, ақпарат.

Есіркеп Ғ.Б.

*Казахский университет международных отношений и мировых языков им. Абылай хана
г.Алматы, Казахстан*

ПРОБЛЕМЫ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА И ДЕМОКРАТИИ В СОВРЕМЕННОМ КИТАЕ

Аннотация

В этой статье автор описывает концепции прав и свобод человека в современной политике, в том числе проблемы прав человека и демократии в Китае. Они являются высшей ценностью, достигнутой в развитии демократических институтов в стране. Правовая система Китая более чем национальная, в ней есть социалистическое право. В нашем исследовании была необходимость проанализировать проблему обеспечения основных прав и свобод человека, как это изложено в КНР и Пакте о гражданских и политических правах.

Ключевые слова: права человека, демократия, политика, право, декларация, политический анализ, государство, информация.

G.B. Yessirkep

*Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
Almaty, Kazakhstan*

PROBLEMS OF HUMAN RIGHTS AND DEMOCRACY IN MODERN CHINA

Abstract

In this article, the author describes the concepts of human rights and freedoms in modern politics, including the problems of human rights and democracy in China. They are the highest value achieved in the development of democratic institutions in the country. China's legal system is more than national; it has socialist law. In our study, there was a need to analyze the problem of ensuring fundamental human rights and freedoms, as set out in the PRC and the Covenant on Civil and Political Rights.

Keywords: human rights, democracy, politics, law, declaration, political analysis, state, information.

Адам құқықтарын қорғау механизмі – бұл адам құқықтары, бостандықтары мен заңды мүдделерін қанағаттандыру жолындағы кедергілерді жою мақсатында кезекті түрде

ұйымдастырылған заңды құралдардың жүйесі. Жалпы адам құқықтарын қорғау механизмінің мақсаты болып, адам құқықтары, бостандықтары мен заңды мүдделерінің кедергісіз бағыт алуын қамтамасыз ету табылады. Құқықтық реттеу механизмі заңдық құралдардың жүйесі, олардың көмегімен қоғамдық қатынастарға құқықтық әсер ету жүзеге асырылады, құқық субъектілерінің мүдделері қанағаттандырылады. Құқықтық реттеу механизмі элементтерінің құрамына құқықтық норма, құқықтық қатынастар, жеке құқықтық актілер, құқықтық тәртіп пен құқықтық сана кіреді. Жаңа мыңжылдықтың басында адамзат баласы ғылым мен білім салаларында әртүрлі жетістіктерге қол жеткізді. Уақыт өте келе, адам құқықтары мәселесі жекелеген мемлекеттерде де, тұтастай алғанда бүкіл әлемдік қоғамдастықта да маңызды болып келеді.

Заң үстемдігі мен плюрализммен қатар, адам құқығы - жеке мемлекеттің демократиясының құрамдас бөлігі және халықаралық ынтымақтастықтың демократиялық негізі. Олардың тікелей және кері байланысы өте қарапайым: адам құқықтарын құрметтемеуде демократия болмауы мүмкін, керісінше, шынайы демократияны құру адам құқықтарын қамтамасыз ету үшін жағдай жасайды. Мемлекеттің конституциялық каталогына адам құқықтарын енгізу саяси тұрақтылық пен әлеуметтік келісімге қол жеткізудің кешенді үдерісінің басталу нүктесі болып табылады. Атап айтқанда, оларды конституциялық деңгейде шоғырландыру билікті асыра пайдалану мүмкіндігін шектеп, тоталитарлық үкімет формасын құруға кедергі келтіреді.

Азаматтардың құқықтары мен бостандықтарына ең негізгі кепілдік - оның құқықтары мен бостандықтарына шек қоюшылықты болдырмау болып табылады. Құқық пен бостандыққа шек қою немесе олардан айыру жағдайлары тек қана Конституцияда көрсетіледі. Конституция бойынша адамды құқығы мен бостандығынан айыру немесе шектеу төтенше жағдайда және уақытша ғана қолданылады. Азаматтардың құқығы мен бостандығына негізгі кепілдік беретіндер — өздеріне осындай міндеттер жүктелген және оны іс жүзіне асыратын мемлекеттік органдар, ұйымдар, лауазымды адамдар болып табылады. Барлық мемлекеттік органдар азаматтардың құқығы мен бостандығын пайдалануына жағдай жасау үшін құрылған. Олардың негізгі мұратының өзі сол — азаматтардың заңды құқықтарын қорғау үшін қызмет ету[1 б.36].

Қазіргі уақытта әлем бойынша Қытайға қызығушылық артып келеді. Бұл тек Қытайдың экономикалық реформаларының сәттілігіне ғана емес, сонымен қатар жеке адамның құқықтық мәртебесін көтеруге де байланысты. Қытай экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пактіде және Азаматтық және саяси құқықтар туралы пактіде көзделген құқықтарды қамтамасыз етуде үлкен нәтижелерге қол жеткізді. ҚХР реформалар жылдарында алған тәжірибесі бүкіл әлем үшін қызықты. Қазіргі Қытайды жақсы түсіну үшін адамның құқықтық мәртебесін қамтамасыз ететін заңнамалық, әлеуметтік және экономикалық негіздерді зерделеу қажет. Сонымен қатар, ҚХР жоғарыда аталған халықаралық пактілерде көзделген экономикалық, әлеуметтік, мәдени, азаматтық және саяси құқықтарды іске асыру үшін оңтайлы жағдай жасауда өте жоғары нәтижелерге қол жеткізді. Онсыз Қытайдың халықаралық аренада белгілі бір шешімдерді қабылдауға негізделген көптеген ішкі механизмдері бізден жасырылады. Бүгінгі күні қытайлықтардың жеке адамның құқықтық мәртебесін қаншалықты дәрежеде бағалау қиындық туғызады. Себебі, Қытайда жеке адамның құқықтары мен бостандықтарының ең ауыр террорлық кезеңі болды. Бүгінгі күні қытай мемлекеті экономикалық дамудың жоғары деңгейіне қол жеткізіп қана қоймай, елдің қоғамдық және саяси өмірінде адамның жалпыға танылған экономикалық, әлеуметтік, мәдени, азаматтық және саяси құқықтарын нығайта алды. Адамның құқықтары, демократия Қытай заңнамасында көрініс табады. Олар елдегі демократиялық институттарды дамытуда қол жеткізілген ең жоғарғы құндылық болып есептеледі. Қытайдың құқықтық жүйесі тек ұлттық ерекшеліктерімен ғана шектелмейді, онда социалистік заңның ерекшелігі де бар. Біздің зерттеуімізде ҚХР экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы пактімен және Азаматтық және саяси құқықтар туралы пактімен бекітілген адамның негізгі құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз ету мәселесін талдау қажеттілігі туындаған еді.

Негізінен, әлем бойынша жиырма жылға жуық мерзімде дайындалған Адам құқықтары туралы шартты Бас Ассамблея 1966 ж. 16 желтоқсанда қабылдады. Алайда, олар тек 1976 ж. күшіне енді. Ал қазіргі кезде Қытай 1949 ж. 12 тамыздағы Женева конвенцияларын қоса алғанда, 18 негізгі адам құқықтары конвенцияларын ратификациялаған екен.

Қытайдың Адам құқықтары жөніндегі пактілерді дамытудағы ұстанымы тұтастай алғанда социалистік және дамушы елдердің ұстанымымен сәйкес келді. Қытай осы елдің даму мүдделеріне жауап беретін ұсыныстарды қолдады. Соның ішінде Қытай саяси және әлеуметтік-экономикалық жүйеге, елдің заңнамасына сәйкес келмейтін ережелерге қарсы тұрды. Осылайша, Пактілерді әзірлеген кезде Қытай, әр мемлекеттің өлім жазасын сақтауға құқықтарын шектеуге немесе жоюға

қарсы, мысалы, жеке меншік құқығының шоғырландыруына қарсы болды. Жалпы алғанда, позициялар ел дамуының мүдделерін қанағаттандырады, бірақ Пактілердегі ережелерді жүзеге асыру өте баяу деңгейде жүзеге асырылуда. Қытайда экономикалық даму деңгейінен және елде қол жеткізілген тұрақтылық Қытайдағы Адам құқықтары және Amnesty International және елдегі диссиденттер сияқты халықаралық үкіметтік емес ұйымдар (ҰЕҰ), басқа елдер мен олардың өкілеттіктері (АҚШ, Канада және Үндістан секілді мемлекеттік мекемелер) осындай адам құқықтарының бұзушылық әрекеттерінің қазіргі уақытта болып отырғандығын растайды. Көптеген халықаралық құқық қорғау ұйымдары Қытайда адам құқықтарын қорғау мәселесін жариялап, оның ішінде үкімет: өлім жазасы, бір бала саясаты, ҚХР этникалық ұлттардың қазіргі жағдайы, Тибеттің саяси және құқықтық мәртебесі және Қытайдағы баспасөз еркіндігінің елеусіздігін айыптайды. Басқа да проблемалық мәселелер адам құқықтарын құқықтық танудың болмауы және тәуелсіз сот жүйесінің болмауы, заңдылықтың және тиісті процестің болмауы болып табылады.

Түрлі елдердің тарихи, әлеуметтік, мәдени және басқа да жағдайларына байланысты олардың арасындағы адам құқықтарының проблемаларын түсінудегі және олардың практикалық шешімдеріндегі түсініспеушіліктер қалыпты құбылыс. Адам құқықтары саласындағы барлық елдер арасындағы өзара түсіністікті тереңдету және ынтымақтастықты тереңдету мақсатында, Қытай екі жақты диалогты қолдайды және осындай құқықтар туралы пікір алмасады, осы салада өз қызметін белсенді түрде кеңейтеді.

Соңғы жылдары шетелдік мемлекеттер басшыларымен, үкімет басшыларымен және мүдделі тұлғалармен кездесу барысында қытай лидерлері барлық тараптармен адам құқықтары мәселесі бойынша сындарлы пікірталастар өткізді. Қытай көптеген батыс елдерімен адам құқықтары туралы келіссөздерге қатысып, әртүрлі елдерден осы салада шенеуніктер мен сарапшыларды шақырды, кейбір елдерге делегацияларды халықаралық саладағы адам құқықтарына қатысты мәселелер бойынша пікір алмасуға жіберді. Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы пактінің, сондай-ақ Қытай Халық Республикасы мен Еуропа елдеріндегі Азаматтық және саяси құқықтар туралы пактінің, сондай-ақ қытайлық және батыстық ғалымдардың құқықтық теорияларының құқықтық мәртебесі туралы заңдарда бірқатар жалпы ережелер бар. Екі жағдайда да адамның құқықтық мәртебесі әлеуметтік дамудың қазіргі кезеңіне және халықаралық құқыққа сәйкес келетін қағидаттар негізінде жүзеге асырылады. Адам құқықтарын түсінудің және ҚХР мен шет елдердегі адамның құқықтық ұстанымдарының бірқатар ерекшеліктері әр елдің тарихи даму ерекшеліктерімен, мәдениет сипаттамасымен, қоғамның қазіргі жағдайымен, дәстүрлерімен анықталады. Адам құқығы мен азамат құқығының арасында ерекшеліктер бар. Біріншіден, адам құқығы мемлекеттік мойындаудан және заңдық бекітулерден оның қандай да бір мемлекетке қатынасына қарамай тәуелсіз өмір сүреді. Азаматтың құқығы өмір сүріп жатқан мемлекеттің қорғалуында болады. Екіншіден - әлемде көптеген адамдардың азаматтық мәртебесі (азаматтығы жоқ тұлғалар) жоқ, яғни олар формалді түрде адам құқығының иегері болып табылады, бірақ азаматтық құқығы жоқ.

Сондықтан, қазіргі Қытайды жақсы түсіну үшін адамның құқықтық мәртебесін қамтамасыз ететін заңнамалық, әлеуметтік және экономикалық негізді зерделеу қажет. Сонымен қатар, ҚХР жоғарыда аталған халықаралық пактілерде көзделген экономикалық, әлеуметтік, мәдени, азаматтық және саяси құқықтарды іске асыру үшін оңтайлы жағдайлар жасауда өте жоғары нәтижелерге қол жеткізді. Онсыз біздің елімізде де, халықаралық аренада де белгілі бір шешімдерді қабылдауға негізделген көптеген ішкі механизмдері бізден жасырылады. Бүгінгі таңда қытайлықтар үшін жеке адамның құқықтық мәртебесінің маңыздылығы жоғары бағаланбайды. Қытайда жеке адамның құқықтары мен бостандықтарының ең ауыр террорлық кезеңі болды. Бүгінгі күні Қытай мемлекеті экономикалық дамудың жоғары деңгейіне қол жеткізіп қана қоймай, елдің қоғамдық және саяси өмірінде адамның жалпыға танылған экономикалық, әлеуметтік, мәдени, азаматтық және саяси құқықтарын нығайта алды. Адамдардың құқықтары жайында Қытай Заңнамасында көрсетілген. Олар елдегі демократиялық институттарды дамытуда қол жеткізілген ең жоғарғы құндылық.

1991 ж. қарашасында ҚХР «Қытайдағы адам құқықтары» атты Ақ кітапты жариялады. Оның көмегімен халықаралық қоғамдастық Қытайдың адам құқықтары саласындағы негізгі ұстанымымен және тәжірибесімен танысты. Соңғы төрт жылда Қытай бұл салада жаңа жетістіктерге қол жеткізді [2]. Соңғы жылдары, экономикалық және әлеуметтік дамудың сегізінші бесжылдық жоспарын Қытайда жан-жақты жүзеге асырудың маңызды кезеңі болып табылады.

1995 ж. Қытай экономикалық және әлеуметтік даму саласындағы серпінді серпілісті жүзеге асырып, 2000 ж. бастап алдына қойылған мақсатқа қол жеткізді.

Қытай адам құқықтары мен негізгі бостандықтарына белсенді жәрдемдесу мақсатында БҰҰ Жарғысының мақсаттары мен принциптерін қолдайды. Алайда, басқа да меншік моделін қолдануға түбегейлі қарсы, басқаларға қатысты адам құқықтары туралы қосарланған стандарттар жекелеген мемлекеттердің пайдалануға әсіресе дамушы елдердің «адам құқықтары мәселелерін» желеуімен басқа елдердің ішкі істеріне араласуға үстемдік әрекеттеріне қарсы. Қытайдың адам құқықтары мәселесі бойынша принциптік позициясы әлемнің көптеген елдерінің қолдауына ие болды. Ол адам құқықтары саласындағы халықаралық жағдайдың қалыпқа көтермелеу, бейбітшілік үшін күресте күш салуда.

Соңғы жылдары Қытай адам құқықтары саласындағы тамаша жетістіктерге қол жеткізсе де, Қытайдағы адам құқықтары саласындағы ахуал шектеулер мен даму деңгейіне байланысты бұрынғысынша көп мәселелер қалған. Адам құқықтарын одан әрі қорғау және олардың дамуына жәрдемдесу, адам құқықтарын іске асыруда халықтың деңгейін үздіксіз арттыру Қытай халқы мен елдің үкіметінің ұзақ мерзімді міндеттері болып табылады. 1990 ж. 1 қазандағы күшіне енген «Әкімшілік іс жүргізу кодексі» азаматтардың құқықтарын қамтамасыз ету үшін заңнаманы маңызды бөлігі болып табылады. Осы кодексті «адамдардың органдарға шағым құқық беретін Заңы» деп те атайды. 1994 ж. мамырда «Мемлекеттік шығындарды өтеу туралы ҚХР Заңы» қабылданды, егер мемлекеттік мекемелердің немесе олардың қызметкерлерінің өз функцияларын жүзеге асыруының нәтижесінде азаматтардың заңды құқықтары мен мүдделері бұзылып, зақым келтірілген болса, жәбірленушілер осы Заңның негізінде мемлекеттік сыйақы алу құқығына ие болады. Қазіргі уақытта халықтың орта және жоғары деңгейдегі соттары өтемақы талаптарын орындау үшін арнайы комиссиялар құрды. Қытай азаматтары Конституцияда айтылғандай сөз бостандығы, баспасөз, жиналыс, кәсіподақтар, көше шерулері мен демонстрацияларға кепілдік берілген. 1991 ж. алғаш рет ҚХР Қытайға діни төзбеушілік туралы БҰҰ-ның арнайы және БҰҰ-ның Ерікті түрдегі жұмыс тобына өз еліне келулері жайында келісті. Қытай БҰҰ-ның Азаптауларға қатысты арнайы баяндамашысына да шақыру жіберді. Бұл қадамдар өте маңызды, себебі, қытайлық шенеуніктер бұл елде адам құқықтарының ахуалы халықаралық стандарттарға сәйкес келмейтінін мойындайды. Тиісті халықаралық құқық қорғау органдары Қытай тарапынан ратификацияланған халықаралық келісімдерді жүзеге асыруға көмектесуге дайын. Қытайда адам құқықтары бойынша АҚШ-тың арнайы делегациясы да болды. Делегация құрамында АҚШ Бас прокурорының көмекшісі Ральф Бойд және шетелде ар-ұждан бостандығы жөніндегі елші Джон Хэнфорд болды [3 б.55].

Қазіргі күні Қытай жаңа дәуірге аяқ басты. Оның алдында елді дамытудың жаңа мақсаты тұр. 2017 жылы қазан айында өткен XIX съезде Си Цзиньпин жаңа стратегиялық бастамаларды ұсынып, «Қытай ерекшеліктері бар социализмнің жаңа дәуіріне» енгенін жария етті. Осыған байланысты ұзақ мерзімді жоспарларды міндеттеді. Қытай XXI ғасырдың ортасында әлемдегі ең бай әрі қуатты мемлекет болуды мұрат етеді. Мәселен, 2035 жылға дейін «негізгі социалистік модернизациялық және инновациялық өзгерісті іске асыру жолымен әлемдік көшбасшы елге» айналмақ. Одан әрі 2049 ж. ҚХР 100 жылдығында «Ұлы Қытай арманына» жетуді мақсат тұтады. Осы ауқымды жоспарды жүзеге асыру үшін тұрақты билік керек [4].

Нәтижеге бағытталған диалог ашықтық ахуалында жүргізіліп, бірте-бірте, бірақ теңдессіз прогреспен белгіленді. Содан бері алғаш рет Қытай БҰҰ-ның бірқатар қадағалау органдарына шақыру жіберуге келісті. Ашықтық пен реформа саясатын жүргізу кезінде ҚХР Қытайдағы адам құқықтарының ахуалын зерделеуге кедергі жасамайды. Сонымен қатар, Қытай әлеуметтік даму проблемаларына ғана емес, осы құқықтардың құқықтық, институционалдық және материалдық кепілдіктерін нығайтуға, сондай-ақ адам құқықтары саласындағы теориялық зерттеулерге, сондай-ақ олар туралы білімді насихаттауға және таратуға үлкен мән береді.

ҚХР-ның Конституциясының 35-бабы бойынша, Қытай азаматтарында сөз бостандығы, басылымдарда жариялау, жиналу, бірлестіктер құру, шерушілер мен демонстрацияларға шығу еркіндігі бар. Барлық этникалық топтар өздерінің тілі мен жазуын қолдануға және дамытуға еркіндігі бар, барлық ұлттың өздерінің әдет-ғұрыптарын сақтауға немесе реформалауға мүмкіндіктері бар деп көрсетілген. Ал адам құқықтарының әлемдік Декларациясының 19-бабында, әр адам наным-сенім бостандығына және өз көзқарасын еркін білдіруіне құқығы бар; бұл құқық өз наным-сенімін кедергісіз ұстану еркіндігін және мемлекеттік шекаралар тәртібіне тәуелді болып қалмай, ақпараттар мен идеяларды еркін іздеп, кез-келген құралдар арқылы тарату бостандығын да қамтиды [5]. Адам құқықтарына қатысты туындаған басқа да проблемалар еңбекші

құқықтарының (әсіресе, мигранттардың көшіп-қонушыларының қозғалысының еркіндігін шектейтін), кәсіподақтардың және кәсіпкерлердің азшылыққа қатысты кемсітушілігінің жоқтығы және құқықтардың діни топтарының болмауы сияқты, бостандық христиандардың, тибет буддистерінің және Фалуңгун діни топтарының репрессиясын жасады. Кейбір қытайлық белсенділер осы еркіндіктерді, соның ішінде Қытайдағы адам құқықтары, Қытайдың адам құқықтарын қорғаушылар және Қытайдағы адам құқықтары жөніндегі заңгерлердің концерні тобын кеңейтуге тырысуда. Алайда, осы проблемаларға байланысты істерде қытайлық құқық қорғаушы адвокаттар жиі қудалауға ұшырап, келіспеушілікке және тұтқынға түседі.

Қытай халқының экономикалық өміріне түбірлі өзгерістерді алып келетін жаңа толықтырулар «мемлекет-қоғам» өзара қатынас жүйесіндегі маңызды ілгерілеудің бар екеніне дәлел бола алады. Қытай қоғамының өміріндегі түбірлі өзгерістерге қарамастан, мемлекет өз тұрақтылығын сақтап, тіпті оны нығайтып отырғандығын ескере отырып, бұдан тұжырым жасауға болады – Қытайдағы мемлекеттік жүйені барлық кезде қалыптастырған дәстүрлі принцип қазір жұмыс істемейді. Яғни, «күшті мемлекет- әлсіз халық» парадигмасының орнына бүгінгі Қытайда қазіргі саяси жүйенің тегеуріні ретінде жаңа принцип жасақталған және орнықтырылған, бұл әрине өзгеріс барысындағы қоғамдағы дәстүрлі элементтердің сақталып қалуына мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Блиценко И.П. *Международные законы в области прав и свобод человека и социальный прогресс*// Сб. науч. тр. МГИМО «Актуальные проблемы современного международного права», Выпуск 6-й, 1976,-с.32-40.
2. *Белая книга: Китайский народ сегодня как никогда пользуется всесторонними, реальными и достаточными правами человека* [Электронный ресурс]. URL: <http://www.russian.people.com.cn/31521/3784263.html>.
3. Юй Л. *Законодательство КНР и Пакты о правах человека.*/Юрист-международник. №1.2004. С. 52-55.
4. Доклад Си Цзиньпина на XIX съезде, <http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/4656537>, 18 октябрь, 2017 г.
5. *Всеобщая декларация прав человека* [Электронный ресурс]. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml.
6. Hung Mao Tien. *The Great Transition. Political and Social Change in the Republic of China.-Taipei, 1993.*

МРНТИ 10.01.39

<https://doi.org/10.51889/2020-1.1728-8940.24>

М.О. Жұмағұлов

*Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті
(Алматы қ., Қазақстан)*

**ҚАЗАҚСТАН ЖАСТАРЫНЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ БІЛІМ ДЕЙГЕЙІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ
МӘСЕЛЕЛЕРІ**

Андатпа

Мақалада жастардың құқықтық білім алу мәселелері қарастырылады. Жастардың құқықтық оқуы қалай ұйымдастырылуы керектігі Қазақстан Республикасы Президентінің қаулысымен бекітілген жастарды құқықтық оқыту тұжырымдамасында айтылған. Жас буынның құқықтық білім алу мәселелері мен сатылары ғылыми жұмыстың басты тақырыбына айналды.

Құқық үстемдігін орнату үшін жаңа жаһандану заманында өмір мен құндылықтарға дұрыс көзқарасты қалыптастыру қажет, жасөспірімнің құқықтық сауаттылығын арттыруға мемлекет тарапынан көбірек көңіл бөлінуі тиіс. Жастар – бұл еліміздің болашағы мен үміті, сондықтан жастар арасындағы қылмыс деңгейінің жоғары деңгейде сақталуы, Елбасы Н.Ә Назарбаев бастама ретінде көтерген рухани жаңғыру ісіне кері ықпалын тигізуі мүмкін. Сондықтан, қазақстандық жастар өз елінің патриоты болып тәрбиеленуі үшін, жастайынан (бала-бақша, мектеп, университет